

Slovenski dom

Stev. 216

V Ljubljani, sobota 23. septembra 1939

Leto IV

Namen turškega državnika obiska v Moskvi:

Pogodba za vzajemno pomoč proti vsakemu tujemu napadu na Črno morje in na Balkan

London, 23. sept. o. Po zanesljivih vesteh je namen potovanja turškega zun. ministra Saradzogla tak, da bo turški zunanji minister podpisal s Sovjetsko Rusijo pogodbo o medsebojni pomoči proti vsakemu napadu tujih držav na Črno morje, na Dardanele in na Balkan. Ta pogodba naj bi bila dopolnilno turško-francosko-angleške pogodbe o ohranitvi sedanega stanja v vzhodnem Sredozemskem morju.

S turške strani trdijo, da nameravana pogodba s Sovjetsko Rusijo ne bo dopolnilnega značaja, kakor pravijo Angleži, marveč čisto samostojen pakt, čigar namen naj bi bil preprečiti vsak tuji vdor na Balkan in v Črno morje.

Carigrad, 23. sept. m. Na svojem potovanju v Moskvo se je turški zunanji minister Saradzoglu ustavil v Carigradu in takoj odšel v hotel »Pera

Palace«. Na postaji so bili pri sprejemu navzoči med drugim tudi člani konzularnega zbora. Z zunanjim ministrom potuje tudi sovjetski veleposlanik v Ankari Terentijev. Turški zunanji minister Saradzoglu je v svojem hotelu tik pred odhodom v Moskvo sprejel jugoslovanskega veleposlanika v Ankari dr. Ilija Šumenkovića, ki je v Carigrad dopotoval iz Belgrada. Vsi politični krogi pripisujejo obisku dr. Šumenkovića velik pomen ter ga tolmačijo kot izraz iskrenega prijateljstva med Jugoslavijo in Turčijo.

Pred svojim odhodom v Moskvo je dal sovjetski veleposlanik v Ankari Terentijev častnikarjem naslednje izjavo:

»Odnosi med Turčijo in Sovjetsko Rusijo so bili zmeraj izredno prijateljski. Pot zunanje ministra Saradzogla bo še bolj ojačila prijateljstvo in pristranost med obema državama. Pa tudi brez

tega ni vprašanja, ki bi razdvajalo naši državi. Vsi odnosi se razvijajo v okviru velikega prijateljstva. V Moskvi bom ostal tri dni in se bom skupaj z ministrom Saradzoglom vrnil v Ankaru.«

Pred odhodom v Moskvo je dal zunanji minister Saradzoglu izjavo, v kateri je rekel:

»Naši pristrčni odnosi s Sovjeti so znani. Moje potovanje v Moskvo mi bo dalo priliko, da vrnem obiske, ki so nam bili storjeni, in da zadostim prijateljskemu povabilu moskovske vlade. Bivanje v Moskvi bo potrdilo prijateljstvo, ki je med Sovjetsko Rusijo in Turčijo. Prav tako so znani naši dobri odnosi s Francijo in Veliko Britanijo. Turčija nadaljuje s politiko dobrih odnosov z zapadnimi vesilami. Kar se tiče glavnih linij naše politike, so one označene v izjavi predsednika turške vlade, katero je dal 11. septembra.«

Saradzoglu je odpotoval ob 15. na turškem parniku »Kades« v Odeso. Saradzoglu bo prispel v Moskvo v nedeljo. Ob odhodu parnika iz carigradskega pristanišča, so ministra pozdravili zastopniki krajevnih oblasti ter velika množica ljudstva, ki mu je priredila manifestacije.

Francoski podatki o nemških izgubah na poljskem bojišču

Pariz, 23. septembra. o. Francoski generalni komisar za propagando Giradoux je snoči imel po radiu govor, v katerem je izjavil:

»Prvi del vojne je končan s podjarmljenjem Poljske. Toda obe zahodni zaveznici sta zdaj še v ugodnejšem položaju, da premagata Nemčijo, ki je trpela hude izgube pri naskoku na Poljsko. Medtem so zavezniške čete na zahodnem bojišču vdrle na nemško ozemlje. Zasedba Poljske se je močno razlikovala od nekrvave osvojitve Avstrije in Češkoslovaške. Pri zasedbi Poljske je Nemčija namreč izgubila nad 150.000 mož, 400 do 600 letal in 600—700 pilotov. To ne bo brez pomena za vojno na zahodu. Zasedbo posarskega industrijskega predela po francoskih četah je Nemčija izgubila več kakor pa je pridobila z zasedbo Poljske, ki je za zdaj samo propagandnega značaja.

Madžarska zanikuje vesti o vpoklicu novih letnikov pod orožje

Budimpešta, 23. sept. Madžarska vlada poroča uradno: Neka vest, objavljena v Parizu iz Budimpešte, pravi, da so bili poklicani pod zastavo nekateri letniki madžarskih vojaških obveznikov. To vest je prinesel tudi tuj tisk. Uradno ugotavljajo, da na Madžarskem ni bilo izdano nobeno povelje za vpoklic novih letnikov pod orožje.

Za ustanovitev zveze nevtralnih držav

Budimpešta, 23. sept. m. Madžarski politični krogi ugotavljajo, da se napori Mussolinija za ustanovitev popolnoma nevtralnega bloka držav na Balkanu nadaljujejo in da se bodo v bližnji bodočnosti nadaljevali s še večjo vztrajnostjo in z velikim upanjem na uspeh.

Novi preklici vesti o nemirih na češkem

Praga, 23. sept. Državni podtiskar češkega protektorata je dopisniku agencije Stefani izjavil, da so vse vesti tujih agencij o revoluciji v protektoratu neresnične. Dovolil je dopisniku, da obišče nekatere kraje v državi ter se prepriča o razmerah, ki tam vladajo. Dopisnik agencije Stefani je obiskal te kraje ter ugotovil, da povelj vladata red in mir. Aretirane so bile samo nekatere osebe, pristaši Beneša, ki so obtoženi, da so delali proti sedanemu redu in vladi.

Slovaška vlada uradno zanikuje vse vesti, da so se uprle garnizije na vzhodnem Slovaškem in da je 15.000 slovaških vojakov odkrlo pokorščino ter so jih morale nemške čete razorožiti.

od hudega bombardiranja nemške artilerije in od letalskih napadov, ki so se večkrat večkrat ponovili. Predmetje Praga je že ena sama ruševina, le zavetja in utrdbe Poljakov so še v dobrem stanju. Pri večerjenju letalskem napadu so Poljaki sestrelili dva nemška bombnika. Poljaki še vedno z uspehom odbijajo vsak nemški napad, posebno sročno pa so imeli pri Modlingu, kakor poročajo polkovnik Lipinski, kjer so se prebile poljske čete skozi nemški obroč in prispale na pomoč branilec Varšave. Dopisnik italijanskega časopisa »Messaggero« pa poroča, da so se Poljaki na otoku Hela udali. Nemške čete so zajele pri tem nad 10.000 poljskih vojakov.

London, 23. sept. o. Reuter poroča: Nemška uradna poročevalska agencija javlja, da je bil pri bojih v okolici Varšave ubit general von Fritsch, bivši vrhovni poveljnik nemške vojske v letih 1934 do 1938. Ob lanskih spremembah, ki jih je Hitler izvedel v vodstvu nemške armade, je bil general Fritsch odstavljen iz svojega mesta in upokojen. 15. julija letos pa je dobil poveljstvo nemškega 12. topniškega polka.

General Rumel, branilec ozemlja vzhodno od Varšave, je prispel v poljsko prestolnico, kjer je stopil na mesto generala Šume, ki je bil med bombardiranjem Varšave ranjen. V Lvovu so še vedno gnezda odpora. Na vzhodnem bojišču sovjetske čete polagoma napredujejo ter se jim Poljaki resno ne upirajo.

Varšavska radiopostaja 2 je sporočila snoči ob 20.45, da je sovražna artilerija snoči ponovno bombardirala predmestje Praga. Na zapadnem odseku sovražnik ni izvedel nobene akcije. Popoldne so nemška letalstva dvakrat bombardirala središče mesta. Protiletalsko topništvo je sestrelilo dve nemški letali. Številne hiše v središču mesta so bile porušene. Žrtve je veliko. Navzlic temu so trgovine odprte, ter življenje normalno teče.

Polkovnik Lipinski je izjavil po varšavskem radiu 2, da je razen Varšave še več središč odpora na Poljskem, od katerih je najvažnejše Varšava in Modlin, kjer se borijo čete generala Bortnovskega. Pri Zamošču se borijo čete generala Dabjarnackog. O Lvovu nimajo v Varšavi podrobnejših podatkov.

Romunija obračunava z Železno gardo

Do zdaj je bilo ustreljenih brez obsodbe 400 bivših gardistov, nad 2000 ljudi pa zaprtih

Bukarešta, 23. sept. m. Romunska vlada z vso ostrožjo preganja vse sumljive osebe, za katere misli, da so bili v zvezi z atentatorji na pokojnega predsednika vlade Calinescu. O teh svojih ukrepih je vlada izdala tole poročilo:

»Ponoči 21. septembra je bila izvedena smrtna obsodba nad morilci in nad njihovimi pomagači. Te trde in hitre ukrepe so zahtevale koristi Romunije. V sedanjih izrednih razmerah ni nikomur dovoljeno, da bi zapustil linijo narodne varnosti.

Bukarešta, 23. sept. o. Romanski tisk piše o vlogi, ki jo je igral voditelj Calinescovih morilcev, advokat Dimitrescu. Ta je organiziral atentat. Dimitrescu je zadnje čase bival v Pragi in organiziral v tujini tako imenovane črne legije, ki naj bi ob ugodnem trenutku vdrle v Romunijo ter uvedle tam nov red, s čimer bi Romunija prišla pod gospodarski in politični vpliv tujine.

Ceprav je romunska vlada uradno objavila samo usmrtnice v Bukarešti, pa trdijo dobro poučeni krogi, da je bilo v isti noči ustreljenih še mnogo več članov Železne garde. Tako poročajo, da je bil ustreljen v Buxani, v Bakču, Novi Sulici in v Adiudu po en član Železne garde, v Ploestiju dva, v Temišvaru pa trije člani. Trupla ustreljenih železnih gardistov morajo ostati 24 ur na mestu, kjer je bila obsodba izvedena. Trdijo tudi, da so oblasti dale ustreliti tudi 40 članov Železne garde, ki so bili internirani v taborišču Mercurea Ciculul. Prav tako so ubili še dva člana Železne garde v Ploestijski, ki sta dala prenočišče atentatorjem.

Skupno število usmrčenih železnih gardistov znaša v dveh dneh okoli 400, aretiranih pa je bilo kakih 2000 oseb. Vse usmrtnice so bile brez kakšnega sodnega postopka. Utemeljujejo jih s tem, da se mora Romunija enkrat za vselej rešiti notranje nevarnosti, ki ji je grozila od raznih iz tujine podpiranih gibanj.

Romunski listi prinašajo naslednje podrobnosti o usmrtnici predsednika Calinescu:

Vstop v ulico, kjer so morilce ustrelili, je stražil oddelek vojaštva v popolni bojni opremi. Na obeh koncih ulice se je zbrala ogromna množica ljudstva. Ob 22. so pripeljali morilce z avtomobilom na morišče. Polkovnik, ki je poveljeval usmrtnici, jim je prebral sklep vlade, potem sta po dva vojaka prišla vsakega morilca, orožniški častnik pa jih je po vrsti streljal s svojim samokresom v tilnik. Trupla so pustili v mlaki krvi na morišču ter vrgli tja še trupla atentatorjev, ki sta se bila pred aretacijo sama ubila. Okoli njih je stopilo

50 vojakov, ki so obrnjeni na ulico, sklenili krog in stražili tam do snoči, ko so trupla odpeljali in prostor počistili. Bukareštansko prebivalstvo je večeraj ves dan prihajalo k morišču in defiliralo mimo trupel. Ustavljanje je bilo prepovedano.

Ravno tedaj, ko so bili ustreljeni atentatorji na predsednika vlade Calinescu, so bili ustreljeni tudi po drugih romunskih mestih člani Železne garde, njihova trupla pa so pustili povsod na javnih krajih. Poleg trupel so bile pritrjene deske z napisom: »Tako moro odslej ravnati z morilci in izdajalci domovine.«

Odločno preganjanje vseh ostankov političnega pokreta Železne garde se je začelo večeraj ponoči. V Miercuru in Kluju je bilo ustreljenih več prva-

kov tega pokreta, ki so bili tam internirani. — V Ploestijski, odkoder so prišli atentatorji v Bukarešto, so bile aretirane številne osebe, ki pripadajo Železni gardi. V Bukarešti ter provincijskih središčih straži vojaštvo državna poslopja. V vsej državi vlada popoln mir. Obласти še nadalje stojte na stališču, da je umor predsednika vlade Calinescu pripisovati maščevanju in da pri tem ni sodeloval tuj vpliv. V Bukarešti se je sestal vojni svet, da se pojasni pravno stališče glede izvršitve smrtne kazni.

Bukarešta, 23. sept. m. V zvezi z atentom na predsednika vlade Calinescu je bukareštanska policija zapovedala vsem nezaželenim političnim emigrantom, naj v 15 dneh zapuste Romunijo.

Nemčija ne dovoli poljski vladi odhoda iz Romunije

Nemško posredovanje pri romunski vladi

Berlin, 23. septembra. m. Po begu poljske vlade na romunsko tla, je tuje časopisje pisalo, da bo poljska vlada odšla v Francijo in tam naprej vodila svoje posle. Glede tega vprašanja je Nemčija zavzela odločno stališče in posredovala pri romunski vladi. Nemčija zahteva, da se onemogoči odhod poljske vlade v Francijo. Romunija mora člane poljske vlade zadržati na svojem ozemlju, ker je treba poljsko vlado še danes smatrati za vlado, ki vodi vojno. Zato bi Nemčija

smatrala kakršnokoli pomoč tej vladi od Romunije kot pomoč za nadaljevanje vojne, kar bi ne bilo v skladu z romunsko nevtralnostjo. Ko razpravljajo o tem vprašanju, poudarjajo v Berlinu, da je pokojni predsednik vlade Calinescu proglasil strogo nevtralnost Romunije. Ta se je zato zamerila poljski in angleški vladi, katera je hotela doseči, da bi poljska vlada odpotovala v Francijo čimprej.

Sklepi angleško-francoskega vrhovnega vojnega sveta

London, 23. sept. Uradno poročajo, da se je sestal danes v Sussexu v Angliji vrhovni francosko-angleški vojni svet. Sestanku so prisostvovali: Daladier, Gamelin, Dautry in admiral Darlan kot zastopniki Francije ter Chamberlain, Halifax in Chatfield kot zastopniki Anglije. Bili sta dve seji, ena dopoldne in druga popoldne. Vrhovni vojni svet je razpravljal o dogodkih v času po zadnjem sestanku vrhovnega vojnega sveta, dne 14. septembra ter preučil posledice dogodkov za bodoči razvoj. Dosežen je bil popoln

sporazum o ukrepih, ki jih je treba storiti za uspešno doseg in izpeljavo načrtov zaveznikov. Vrhovni vojni svet je preučil vprašanje proizvodnje orožja in streliva ter prehrane. Vrhovni vojni svet je soglasno določil postopek za sodelovanje obeh držav

Pariz, 23. sept. Uradno poročilo z dne 22. septembra zvečer se glasi: Zatišje na vsem bojišču. Pomorske sile nadaljujejo uspešno zavarovanje prevoza ter preganjajo sovražne podmornice.

London, 23. sept. V Anglijo je prispela skupina ujetih nemških častnikov, ki so bili internirani v ujetniška taborišča. Ko so peljali ujetnike, ni prišlo do nobenih demonstracij. Po angleških poročilih Nemci izpraznujejo vso pokrajino vzdolž meje v Porenju, kjer pričakujejo v kratkem velikega napada, o katerem so najbrž sklepali na večeršnjem sestanku angleško-francoskega vojnega sveta.

Veliki poljski čezmorski parnik »Batory« je prevzela angleška mornarica in bo vozil živež ter druge potrebščine iz Kanade v Ameriko. Batory je v newyorškem pristanišču od dne 5. septembra. Del posadke se je uprl, da bi služil pod angleško zastavo.

Varšava je do zdaj vzdržala vse napade

Bivši vrhovni poveljnik nemške vojske, general Fritsch, ubit pred Varšavo

Glavni štab vodje, 23. septembra. AA. DNB: Večeraj je Hitler obiskal ozemlje, kjer so bile operacije minuli teden. Hitler je obiskal zmagovalne čete severne armade, ki so s hitrimi pohodi obkolile ob Bugu poljsko armado. Ob tej priliki je Hitler lahko ugotovil strašne posledice bombardiranja nemškega letalstva ob železniški progi. Tako je ena sam bomba uničila oklopni vlak ter onemogočila vsak promet na tej progi. Vojaki iz vzhodne Pruske in Mecklenburga, ki so se posebej odlikovali, so priredili Hitlerju navdušen

sprejem. Hitler je odšel nato na neb hrib, odkoder je imel pregled operacij pri Varšavi. Ugotavljajo, da se Varšava drži še vedno samo zaradi tega, ker imajo nemške čete do nje oziroma, da Varšavska posadka krši osnovna vojna načela. Po tem, ko so bile uničene poljske armade, nima Varšava sama na sebi nobenega pomena, ter je nedolgočasno siliti prebivalstvo Varšave k nadaljevanju borbe.

London, 23. sept. o. Nemci nadaljujejo z uničevanjem Varšave. Posebno predmestja trpe

Nova meja med Rusijo in Nemčijo

Po novi razmejitvi je pripadel poljski petrolej Sovjetom

Moskva, 23. sept. o. Uradno poročilo sovjetske vlade pravi, da sta se nemška in sovjetska vlada sporazumeli, naj nemško vojsko loči od sovjetske naslednja razmejitvena črta: Vzdolž reke Pise do Nareva, po reki Narevu do izliva Nareva v Bug, nato po Bugu do Visle, vzdolž Visle do ustja Sana, nato pa po Sanu do izliva reke.

Po tej razmejitvi niso Nemci dobili nič poljskega petrolejskega ozemlja, Rusi pa vse ozemlje do Varšave in še polovico poljske prestolnice.

Berlin, 23. sept. AA. DNB: V zvezi z vestmi, ki se širijo o določitvi razmejitvene črte med Rusijo in Nemčijo na Poljskem, izjavljajo pooblaščenim nemški krogi, da nemške čete niso imele naloge zasesti čim več poljskega ozemlja, temveč da v čim krajšem času uničijo poljsko armado.

Pariz, 23. sept. »Basler Nachrichten« prinaša iz Budimpešte vest, da so ruske oblasti prevzele civilno upravo v Tarnopolu in Sniatynu ter ustanovila v številnih krajih krajevne sovjetke.

Moskva, 23. sept. V mestih in vaseh zahodne Ukrajine in zahodne Belorusije se nadaljuje delo za organizacijo začasnih kmečkih odborov. V zasedene pokrajine so poslali pol milijona Staljinovih slik, pol milijona pa jih je še na poti.

Berlin, 23. sept. »Der deutsche Dienst« piše v zvezi s sporočilom nemškega vrhovnega poveljstva o nemško-sovjetski demarkacijski črti, ki teče od izliva reke San pod prelazom Uzegov v Karpatih do vzhodnopruske meje pri Johannesburgu, da je to natančna črtamed Nemčijo in

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

moralo držati določene politične orientacije.

